

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 2007-2008

22 MEI 2008

Wetsvoorstel tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek wat betreft de buitengewone kosten in het kader van een onderhoudsuitkering

(Ingediend door mevrouw Martine Taelman)

TOELICHTING

Artikel 203, § 1, van het Burgerlijk Wetboek levert de wettelijke basis voor de onderhoudsverplichting van ouders jegens hun kinderen: «De ouders dienen naar evenredigheid van hun middelen te zorgen voor de huisvesting, het levensonderhoud, het toezicht, de opvoeding en de opleiding van hun kinderen. Indien de opleiding niet is voltooid, loopt de verplichting door na de meerderjarigheid van het kind.».

Op dit artikel is dus de onderhoudsuitkering voor kinderen gegrond indien hun ouders niet meer samenleven. Elk van beide ouders moet immers tussenkomen in die kosten waarbij rekening wordt gehouden met hun respectieve inkomsten en mogelijkheden. Ouders moeten echter niet enkel voor de «gewone» kosten van onderhoud, opvoeding en opleiding instaan. Zij zijn ook verantwoordelijk voor de «buitengewone kosten» van hun kinderen (1).

In de wet wordt de notie «buitengewone kosten» nergens vermeld. Er is dus geen wettelijke omschrijving of definitie van dit vage begrip.

Het is bijgevolg de rechtspraak en de rechtsleer die dit begrip invullen. En de rechtspraak doet dit meer en meer. De «buitengewone kosten» worden steeds meer een onderdeel van beslissingen en overeenkomsten met betrekking tot onderhoudsuitkeringen voor kin-

(1) S. Brouwers en M. Govaerts, «Alimentatievorderingen», in *Notariële Praktijkstudies*, Wolters Kluwer België, 2004, 466, nr. 748.

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 2007-2008

22 MAI 2008

Proposition de loi modifiant le Code civil en ce qui concerne les frais extraordinaires dans le cadre d'une pension alimentaire

(Déposée par Mme Martine Taelman)

DÉVELOPPEMENTS

L'article 203, § 1er, du Code civil fournit la base légale de l'obligation alimentaire des parents à l'égard de leurs enfants: «Les père et mère sont tenus d'assumer, à proportion de leurs facultés, l'hébergement, l'entretien, la surveillance, l'éducation et la formation de leurs enfants. Si la formation n'est pas achevée, l'obligation se poursuit après la majorité de l'enfant.».

C'est donc sur cet article qu'est fondée la pension alimentaire pour les enfants lorsque leurs parents ne vivent plus ensemble. Chacun des deux parents doit en effet intervenir dans ces frais, compte tenu de leurs possibilités et revenus respectifs. Toutefois, les parents ne sont pas seulement tenus d'assumer les frais «ordinaires» d'entretien, d'éducation et de formation. Ils sont également responsables des «frais extraordinaires» engagés pour leurs enfants (1).

La notion de «frais extraordinaires» n'est mentionnée nulle part dans la loi. Il n'y a donc pas de description ni de définition légales de cette notion vague.

Ce sont donc la jurisprudence et la doctrine qui précisent la portée de cette notion. Et la jurisprudence le fait de plus en plus. Les «frais extraordinaires» font de plus en plus souvent partie de décisions et d'accords en matière de pensions alimentaires pour les enfants.

(1) S. Brouwers et M. Govaerts, «Alimentatievorderingen», in *Notariële Praktijkstudies*, Wolters Kluwer Belgique, 2004, 466, n° 748.

deren. Dit blijkt in de praktijk een bron van veel discussie en gerechtelijke procedures te zijn.

In grote lijnen kunnen de buitengewone kosten onderverdeeld worden in drie categorieën, namelijk :

1° de gezondheidstoestand van het kind (belangrijke (para)medische uitgaven zoals hospitalisatiekosten, chirurgische ingrepen, bijzondere medische behandelingen, ...);

2° de opleiding van het kind (inschrijvingsgeld, kosten van hogere studies, studiemateriaal, schoolreizen, ...);

3° de ontwikkeling van de persoonlijkheid van het kind (taalkampen, culturele activiteiten, sportkampen, ...).

Het gevolg van het ontbreken van enige wettelijke bepaling terzake is dat er een grote verscheidenheid in de rechtspraak is. De rechters hanteren allen verschillende criteria, zowel wat betreft de definitie van « buitengewone kosten » als wat het toekennen van die buitengewone kosten betreft (1).

Zo oordeelde het hof van beroep te Brussel in 2005 dat alle medische kosten en paramedische kosten (logopedie, lenzen, brilglazen maar niet de gewone huisartsconsultaties) en de kosten van hogere studies (verplaatsingen, huur studentenkamer, cursussen) konden beschouwd worden als buitengewone kosten. Kosten van schoolreizen van meer dan één dag, hobby's en culturele opvoeding werden niet beschouwd als buitengewone kosten (2).

In 2004 was de Franstalige Kamer van het hof van beroep te Brussel echter van oordeel dat wel alle schoolkosten van de minderjarige kinderen als buitengewoon aangezien moesten worden en dat de ouders dus ook allebei moesten instaan voor meerdaagse schoolreizen zoals bos- of sneeuwklassen (3).

Het zijn vooral, maar niet alleen, de schoolkosten die vaak een punt van discussie vormen en die niet steeds als buitengewoon worden aanvaard. Meestal worden kosten die « eenmalig » zijn (zoals inschrijvingsgeld of schoolreizen) wel aanvaard als buitengewone kosten, maar niet de periodieke uitgaven van middagmaaltijden of zwemlessen.

(1) Kris Pexsters, student aan de KUL geeft in zijn Seminariewerk Personen- en Familierecht met als titel « De notie « buitengewone kosten » » van minderjarige en meerderjarige studerende kinderen », een overzicht van de problematiek en van rechtspraak terzake.

(2) Verwijzing naar Brussel 15 november 2005, 2003/KR/428, *onuitg.*

(3) Verwijzing naar Brussel (Jk.) 10 december 2004, 2004/JR/94, *onuitg.*

Dans la pratique, il s'avère que ce point donne lieu à de nombreuses discussions et procédures judiciaires.

Dans les grandes lignes, les frais extraordinaires peuvent être répartis en trois catégories, à savoir :

1° l'état de santé de l'enfant (dépenses (para) médicales importantes comme les frais d'hospitalisation, les frais relatifs à des interventions chirurgicales, à des traitements médicaux spéciaux, ...);

2° la formation de l'enfant (droits d'inscription, coût des hautes études, matériel d'études, voyages scolaires, ...);

3° le développement de la personnalité de l'enfant (stages linguistiques, activités culturelles, stages sportifs, ...).

La conséquence de l'absence de disposition légale en la matière est qu'il existe une grande diversité dans la jurisprudence. Les juges utilisent tous des critères différents, tant en ce qui concerne la définition des « frais extraordinaires » qu'en ce qui concerne l'attribution de ces frais (1).

Ainsi, la cour d'appel de Bruxelles a statué en 2005 que tous les frais médicaux et paramédicaux (logopédie, lentilles, lunettes mais pas les consultations ordinaires chez le médecin généraliste) et les frais liés aux hautes études (déplacements, location d'une chambre d'étudiant, cours) pouvaient être considérés comme des frais extraordinaires. Les frais liés aux voyages scolaires de plus d'un jour, aux hobbies et à l'éducation culturelle n'ont pas été considérés comme des frais extraordinaires (2).

En 2004, la chambre francophone de la cour d'appel de Bruxelles a cependant estimé que tous les frais scolaires des enfants mineurs devaient être considérés comme des frais extraordinaires et que les parents devaient donc tous deux prendre en charge les frais des voyages scolaires de plusieurs jours, comme les classes de neige et les classes vertes (3).

Ce sont surtout — mais pas seulement — les frais scolaires qui donnent généralement matière à discussion et qui ne sont pas toujours acceptés au titre de frais extraordinaires. Si les frais « uniques » (frais d'inscription ou de voyage scolaire) sont généralement acceptés au titre de frais extraordinaires, les dépenses périodiques pour les repas de midi ou les leçons de natation ne le sont pas.

(1) Kris Pexsters, étudiant à la KUL, donne un aperçu de la problématique et de la jurisprudence en la matière dans son travail de séminaire en Droit des personnes et de la famille intitulé « De notie « buitengewone kosten » van minderjarige en meerderjarige studerende kinderen ».

(2) Renvoi à Bruxelles, 15 novembre 2005, 2003/KR/428, *non publ.*

(3) Renvoi à Bruxelles (Jk.) 10 décembre 2004, 2004/JR/94, *non publ.*

Er is dus nood aan een wetgevend initiatief om te trachten tot een meer uniforme rechtspraak te komen.

Het principe moet zijn dat de «gewone» onderhoudsuitkering, samen met de kinderbijslagen en de eigen bijdrage van de ouder die het hoofdverblijf heeft, moeten volstaan om de kosten van de kinderen te dekken. De buitengewone kosten moeten beperkend worden geïnterpreteerd.

Als «buitengewoon» worden doorgaans de uitgaven met een exceptioneel, onverwacht, niet te voorzien, noodzakelijk en eenmalig karakter aanvaard waarbij deze criteria niet cumulatief aanwezig moeten zijn (1). Dit lijkt een goede basis voor een definitie of omschrijving.

Een ander aspect van de buitengewone kosten is de omvang van de bijdrage. Sommige rechters veroordelen de bijdrageplichtige ouder tot een maandelijks onderhoudsgeld én de helft van de buitengewone kosten. Het nadeel van zo een bepaling is dat dit een blijvende bron van conflicten kan zijn omdat de ouder, die de uitkering ontvangt, *de facto* het alleenbeslissingsrecht omtrent dergelijke uitgaven heeft en de andere dus om de haverklap naar de rechter zou kunnen stappen.

Andere mogelijkheden zijn in een hoger maandbedrag te voorzien waarin de buitengewone uitgaven opgenomen zijn of in een apart forfait per maand voor deze kosten, hetgeen praktisch dezelfde oplossingen zijn. Nadeel hiervan is dat er geen rekening wordt gehouden met het «niet voorzienbare» karakter, maar zo kan wel vermeden worden dat bij elke betwisting naar de rechtbank wordt gestapt.

Het probleem van de buitengewone kosten maakt duidelijk dat er dringend werk moet worden gemaakt van een nieuw systeem dat de onderhoudsuitkeringen objectieveert en waarbij dan ook rekening moet worden gehouden met die buitengewone kosten. Op die manier weet iedereen vooraf waar hij/zij aan toe is en wordt de gelijke behandeling van elk kind gegarandeerd.

In afwachting daarvan probeert dit wetsvoorstel een aanzet te geven om tot een meer eenduidige rechtspraak te komen door het begrip «buitengewone kosten» in de wet op te nemen en te omschrijven en dit in een nieuw artikel 203*quater* van het Burgerlijk Wetboek.

Het is duidelijk dat ook bij een echtscheiding door onderlinge toestemming er bij het overeenkomen van het onderhoudsgeld voor de kinderen duidelijke afspraken worden gemaakt over de buitengewone kosten. Partijen zullen zich daarbij kunnen baseren op de omschrijving in artikel 203*quater* en de rechtspraak die zich op basis daarvan zal ontwikkelen. Zo zullen

(1) *Ibid.*, 466, nr. 749.

Il convient dès lors de légiférer pour tenter d'obtenir une jurisprudence plus uniforme.

La règle doit être que l'addition de la pension alimentaire «ordinaire», des allocations familiales et de la contribution du parent qui assure l'hébergement principal doit suffire à couvrir les dépenses pour les enfants. La notion de frais extraordinaires doit être interprétée de manière limitative.

Sont généralement qualifiés d'«extraordinaires» les frais à caractère exceptionnel, inattendu, imprévisible, nécessaire et unique, ces critères ne devant pas être cumulés (1). Nous estimons que cela peut constituer une bonne base de définition.

Une autre caractéristique des frais extraordinaires réside dans l'importance de la contribution. Certains juges condamnent le parent débiteur à une pension alimentaire mensuelle et à la moitié des frais extraordinaires. L'inconvénient d'une telle disposition est qu'elle peut constituer une source permanente de conflits dès lors que le parent qui bénéficie de la pension est, *de facto*, le seul à décider de ces dépenses et que l'autre pourrait dès lors s'adresser au juge pour un oui ou pour un non.

D'autres possibilités consistent à prévoir une pension mensuelle plus élevée tenant compte des frais extraordinaires ou un forfait mensuel distinct pour ces frais, ce qui revient pratiquement au même. L'inconvénient de cette méthode est qu'elle ne tient pas compte de la notion d'«imprévisibilité». Elle permet toutefois d'éviter d'aller en justice pour chaque contestation.

La question des frais extraordinaires indique clairement qu'il convient élaborer d'urgence un nouveau système qui objective les pensions alimentaires et tienne également compte de ces frais extraordinaires. Chacun saura dès lors, à l'avance, à quoi s'en tenir, et cela permettra de garantir le traitement équitable de tous les enfants.

Dans l'intervalle, la présente proposition de loi s'efforce d'amorcer un processus devant déboucher sur une jurisprudence plus uniforme en inscrivant et en définissant la notion de «frais extraordinaires» dans la loi, et ce, dans un nouvel article 203*quater* du Code civil.

Il va de soi que des accords clairs doivent également être pris en matière de frais extraordinaires lors de la fixation de la pension alimentaire des enfants en cas de divorce par consentement mutuel. Les parties pourront se baser, à cette fin, sur la définition de l'article 203*quater*, ainsi que sur la jurisprudence qui se développera autour de cet article. Elles pourront dès

(1) *Ibid.*, 466, n° 749.

zij in hun overeenkomst de kosten nauwkeurig kunnen omschrijven. Het lijkt niet aangewezen om voor de echtscheiding door onderlinge toestemming een specifieke bepaling met betrekking tot de buitengewone kosten op te nemen.

Martine TAELMAN.

*
* *

WETSVOORSTEL

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

In het Burgerlijk Wetboek wordt een artikel 203^{quater} ingevoegd, luidende :

«Art. 203^{quater}. — Indien een ouder door een rechterlijke beslissing veroordeeld wordt tot de betaling van een onderhoudsuitkering om te voldoen aan zijn verplichting die voortvloeit uit artikel 203, § 1, of 203bis, kan hij ook tot een bijdrage in de buitengewone kosten van onderhoud, opvoeding en opleiding worden verplicht.

Buitengewone kosten zijn kosten met betrekking tot de gezondheidstoestand, de opleiding en de ontwikkeling van de persoonlijkheid van het kind en hebben een uitzonderlijk, niet te voorzien en noodzakelijk karakter.»

7 mei 2008.

Martine TAELMAN.

lors définir précisément ces frais dans leur convention. Il ne semble pas judicieux de prévoir des dispositions particulières en matière de frais extraordinaires pour le divorce par consentement mutuel.

*
* *

PROPOSITION DE LOI

Article 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Art. 2

Un article 203^{quater}, libellé comme suit, est inséré dans le Code civil :

«Art. 203^{quater}. — Si un parent est condamné, par décision judiciaire, à payer une pension alimentaire pour satisfaire à son obligation qui découle de l'article 203, § 1er, ou 203bis, il peut également être tenu au paiement d'une contribution aux frais extraordinaires d'entretien, d'éducation et de formation.

Les frais extraordinaires sont des frais afférents à l'état de santé, à la formation, au développement de la personnalité de l'enfant et revêtent un caractère exceptionnel, imprévu et nécessaire.»

7 mai 2008.